

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Одеського національного

університету імені І. І. Мечникова

Володимир ІВАНИЦЯ

2024 р.

ВИТЯГ

з протоколу №1 міжкафедрального наукового семінару
кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин
факультету міжнародних відносин, політології та соціології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
від 15 квітня 2024 року

ПРИСУТНІ

9 осіб із 9 наукових та науково-педагогічних працівників кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин:

- завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор Якубовський Сергій Олексійович;
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, доктор філософії Алексеєвська Галина Сергіївна;
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Бичкова Наталія Володимирівна;
- доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Ніколаєв Юрій Олегович;
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Пічугіна Юлія Валеріївна;
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Цевух Юлія Олександрівна;
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Розмаріна Альбіна Леонідівна;
- старший викладач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Кириченко Микола Віталійович;
- старший викладач, аспірантка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Кириченко Ольга В'ячеславівна.

На науковому семінарі присутні аспіранти: Шаповал Анастасія Віталіївна.

На науковий семінар запрошені наукові та науково-педагогічні працівники Одеського національного університету імені І. І. Мечникова:

- професорка кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування, доктор економічних наук, професор Чайковська Марина Петрівна;
- професор кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування, доктор економічних

наук, доцент Грінченко Юрій Леонідович;

- завідувачка кафедри економіки та підприємництва, доктор економічних наук, доцент, Ломачинська Ірина Анатоліївна.

З присутніх – 4 докторів наук та 6 докторів філософії/кандидатів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на науковому семінарі – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Ірина Анатоліївна Ломачинська.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Обговорення публічної презентації наукових результатів дисертації аспірантки кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Анастасії Віталіївни Шаповал на тему «Розвиток ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи в умовах фінансово-економічної нестабільності», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», галузь знань 29 «Міжнародні відносини».

Тему дисертації затверджено «20» жовтня 2020 року на засіданні Вченої ради факультету Міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, протокол № 2, та «24» листопада 2020 року на засіданні вченої ради Одеського національного університету, протокол №5. Тема перезатверджувалась «15» травня 2023 року на засіданні Вченої ради Одеського національного університету, протокол № 8.

Робота виконана на кафедрі світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Науковий керівник – завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор Сергій Олексійович Якубовський.

СЛУХАЛИ

1. Доповідь здобувачки.

Здобувачка А.В. Шаповал представила основні положення дисертаційної роботи на тему «Розвиток ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи в умовах фінансово-економічної нестабільності». У доповіді було зазначено про основні аспекти дисертаційної роботи, включаючи актуальність, мету та завдання, предмет, об'єкт дослідження та наукову новизну отриманих результатів. Шаповал А.В. підкреслила, що тема дослідження є актуальною, оскільки розвиток ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи у контексті фінансово-економічної нестабільності має ключову роль у створенні цифрової економіки. Статистичні дані підтверджують його стабільне зростання і важливість для економічного розвитку країн. Український ІТ-сектор, з його інноваційністю та гнучкістю, є стратегічно

важливим для розвитку країни та регіону загалом. Звідси, об'єктом дослідження було визначено інформаційно-технологічний сектор в умовах фінансово-економічної нестабільності в країнах Центральної та Східної Європи, в той час як предметом дослідження – фактори розвитку ІТ-сектора в країнах Центральної та Східної Європи. Під час своєї доповіді дисертантка зазначила, що метою дисертаційної роботи було проведення комплексного дослідження розвитку інформаційно-технологічного сектору у країнах Центральної та Східної Європи та факторів, що впливають на показники результативності підприємств у секторі. Шаповал А.В. відмітила, що для досягнення даної мети на початку роботи були встановлені необхідні завдання, що дозволило отримати результати, які було представлено у доповіді. Крім того, дисертантка висвітлила наукову новизну результатів дослідження.

2. Запитання до здобувачки

По доповіді Шаповал А.В. було задано 17 запитань, на які доповідач дала повні, докладні та аргументовані відповіді. Питання задавали:

- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, доктор філософії Алексеєвська Галина Сергіївна (2 запитання);
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Бичкова Наталія Володимирівна (1 запитання);
- доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Ніколаєв Юрій Олегович (1 запитання);
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Пічугіна Юлія Валеріївна (1 запитання);
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Цевух Юлія Олександрівна (1 запитання);
- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Розмаріна Альбіна Леонідівна (2 запитання);
- професорка кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування, доктор економічних наук, професор Чайковська Марина Петрівна (3 запитання);
- професор кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування, доктор економічних наук, доцент Грінченко Юрій Леонідович (3 запитання);
- завідувачка кафедри економіки та підприємництва, доктор економічних наук, доцент, Ломачинська Ірина Анатоліївна (3 запитання).

З оцінкою дисертації А.В. Шаповал виступили рецензенти:

- професорка кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування, доктор економічних наук, професор Чайковська Марина Петрівна, яка зазначила, що дисертаційне дослідження, проведене дисертанткою Шаповал А.В., є важливим внеском у розуміння та розвиток ІТ сектору в країнах Центрально-Східної Європи та України. Тематика дисертаційного дослідження вкрай актуальна в умовах прискорення глобальних процесів цифрових трансформацій та набуття критичного

зазначення рівня розвитку ІТ-сектору країн для конкурентоспроможності та інноваційності. Основний фокус роботи сформовано на аналізі систем оподаткування, освіти, робочої сили країн. Ці фактори розглядаються як окремо, так і в контексті взаємодії між ними, що дозволило отримати глибше розуміння динаміки розвитку галузі та поведінки залежних змінних. Вагомим науковим внеском є дослідження українського ІТ-сектору та ідентифікація ключових факторів його розвитку. Також проведений порівняльний аналіз дозволяє виділити особливості України в контексті інших країн регіону. Результати проведених модельних експериментів дозволяють зробити корисні висновки для формування стратегії розвитку ІТ-сектору України. Було зазначено, що дуже вдало здобувачка аналізує саме моделі не передових країн, а країн Центральної та Східної Європи. Бо по-перше, Україна та країни ЦСЄ мають схожі виклики та передумови, по-друге саме країни Східної Європи демонструють прискорені темпи зростання значно випереджаючі не лише середньо світові, а й середньо європейські. Однак було відзначено деякі обмеження дослідження, зокрема обмеженість області дослідження 6 країнами регіону, обмежений набір факторів впливу, що лімітує результати моделювання, а також застосування вузького спектру методів моделювання. Зазначені недоліки не заперечують отриманих результатів дисертанткою, а формують базу для подальшого дослідження цієї тематики. Було зазначено, що робота виконана на актуальну тему, має наукове і практичне значення, відповідає вимогам спеціальності. Зазначені зауваження не знижують наукового рівня дисертаційної роботи, і вона може бути рекомендованою до захисту.

- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, доктор філософії Алексеєвська Галина Сергіївна, яка зазначила, що представлене здобувачкою дослідження ще раз підтверджує актуальність важливості розвитку ІТ-сектору в Україні. Також воно презентує ґрунтовний аналіз сучасного стану та динаміки розвитку ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи. Дисертантка детально проаналізувала основні фактори впливу на показники результативності підприємств ІТ-сектору в досліджуваних країнах. Особливу увагу приділено аналізу податкової політики та її впливу на діяльність підприємств ІТ-сектору. Дослідження також відзначає важливість освітньої складової для ІТ-сектору, підкреслюючи зростання обсягів освітніх витрат та кількості студентів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Крім того, дисертантка використала економіко-математичні моделі для оцінки впливу різних факторів на показники результативності підприємств ІТ-сектору, що дозволило їй виявити унікальні тенденції та особливості кожної країни. Загалом, дослідження проведене дисертанткою представляє собою ґрунтовну наукову розробку, спрямовану на глибокий аналіз сектору ІТ в Центральній та Східній Європі, що дозволило використати отримані результати для створення рекомендацій щодо розвитку даного сектору в Україні. Попри вагому кількості позитивних моментів, варто зазначити що представлені результати є обмеженими з погляду охоплення географії аналізу, так у роботі не надано порівняльний аналіз секторів ІТ Центрально-Східної Європи з іншими частинами світу, що могло б поглибити розуміння конкурентоспроможності

досліджуваного сектору країн регіону. Крім того, в роботі відсутній аналіз тенденцій та передумов зростання ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи на перетині 20 та 21 сторіччя, що обмежує дослідження динаміки розвитку сектору та може погіршувати значення коефіцієнтів виведених економіко-математичних моделей. Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки наукового дослідження і воно може бути рекомендоване до захисту.

- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Цевух Юлія Олександрівна, яка зазначила, що запропоновані здобувачкою методичні підходи та розроблена економіко-математична модель виявлення факторів впливу на результативність діяльності підприємств ІТ-сектору дала змогу отримати логічні й аргументовані результати щодо виявлення факторів, що мають вплив на показники результативності, а також створити рекомендаційну основу розвитку ІТ сектору, на основі порівнянь отриманих результатів країн Центрально-Східної Європи та України. Дослідження сектору ІТ з погляду пошуку факторів розвитку цього сектору є доволі актуальним, оскільки дає змогу наголосити про моменти, на які потрібно сконцентрувати увагу задля змін, що в довгостроковій перспективі впливатимуть на покращення результатів як сектору, так і економіки країн ЦСЄ та України загалом. Крім того, було відзначено використання актуальних даних, що значно збільшило достовірність і релевантність дослідження. Це дало змогу враховувати зміни та тенденції в секторі інформаційних технологій та отримати достовірні результати. Рекомендується дослідити показники освітньої складової кількістю студентів та випускників в університетах за спеціальностями пов'язаними з інформаційними технологіями на довшому проміжку часу, що становитиме не менше 15 років для розуміння змін та тенцій цієї складової розвитку ІТ-сектору. Ю.О. Цевух зауважила, що зауваження має рекомендаційний характер та не заперечує результатів отриманих дисертанткою, а дисертаційна робота може бути рекомендованою до захисту.

Загалом, у своїх виступах рецензенти зазначили актуальність і високий науковий рівень дисертаційної роботи, її логічну структуру та відповідність роботи умовам присудження наукового ступеня «доктор філософії». Рецензентами було зазначено, що надані рекомендації не стосуються основного концептуального змісту роботи й не применшують позитивного враження від дисертації, а сама дисертація може бути рекомендованою до захисту.

В обговоренні взяли участь присутні на науковому семінарі:

- професор кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування, доктор економічних наук, доцент Грінченко Юрій Леонідович зазначив, що основною позитивною стороною дисертаційної роботи Шаповал А.В. є застосування комплексного підходу, що включає аналіз декількох факторів впливу на результативність ІТ-сектору. Дисертанткою було розглянуто різні аспекти, такі як освіта, оподаткування та показники складової робочої сили, що дало змогу більш повно оцінити поточний стан і потенціал розвитку цієї галузі. Крім того, проведений аналіз було підкріплено економіко-математичним моделюванням, що додало роботі

об'єктивності та наукової обґрунтованості. Однак, слід зазначити деякі недоліки, такі як брак ілюстративного матеріалу для наочного порівняння показників між різними країнами регіону. Загальне враження від презентації дисертаційної роботи позитивне. На підставі перерахованих вище аспектів, дисертаційна робота Шаповал А.В. може бути рекомендована до захисту за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

- завідувачка кафедри економіки та підприємництва, доктор економічних наук, доцент, Ломачинська Ірина Анатоліївна зазначила, що робота здобувачки є актуальною та змістовною. У дисертаційному дослідженні відображені власні розробки автора, присутній високий рівень самостійності до підходів дослідження. Тема дисертаційної роботи є актуальною, оскільки сектор інформаційних-технологій розвивається і змінюється, а його структура постійно вдосконалюється в відповідності до сучасних тенденцій. У роботі відзначається проблематика щодо релевантності використаної статистики та термінології, однак це не є проблемою та запереченням отриманих здобувачкою результатів, враховуючи специфіку сектору та умови його розвитку. Було зазначено про дослідження ІТ-сектору в умовах фінансово-економічної нестабільності з погляду сучасних тенденцій як періоду коронавірусної пандемії, війни в Україні. В роботі є результати, які можна використати на практиці, в управлінських рішеннях, у впровадженні змін на рівні держави, проте разом з тим вони не є достатньо описаними, що не дозволило розкрити їх у повній мірі. Незважаючи на зазначені зауваження, вони не впливають на загальний рівень значущості роботи. Робота в повній мірі відповідає встановленим вимогам присудження наукового ступеня «доктор філософії» та з урахуванням вищевикладеного, дисертація Шаповал А.В. була рекомендована для захисту.

- доцентка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент Пічугіна Юлія Валеріївна зазначила, що ключовими складовими дисертаційного дослідження є його логічна структура і послідовність аргументації, які визначають його цілісність. Це в свою чергу створює підґрунтя для переконливого викладу матеріалу та формування чітких висновків. Вельми важливим аспектом роботи є систематичний підхід до збору, аналізу та інтерпретації даних. Здобувачка виявила високий рівень методологічної підготовки, що дало змогу ретельно дослідити інформацію, необхідну для виявлення тенденцій і закономірностей у розвитку ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи. Однак, слід зазначити, що спостерігається надлишок економетричних моделей, що може ускладнювати сприйняття матеріалу. Дисертаційна робота Шаповал А.В. на тему «Розвиток ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи в умовах фінансово-економічної нестабільності» являє собою актуальне дослідження, що має високу наукову і практичну цінність. Робота повністю відповідає вимогам спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та успішно вирішує поставлені перед нею завдання. Незважаючи на зазначені зауваження, вони не впливають на загальний рівень значущості роботи. З урахуванням вищевикладеного, дисертація Шаповал А.В. рекомендується для захисту.

З характеристикою здобувачки виступив науковий керівник доктор економічних наук, професор Якубовський Сергій Олексійович, який відзначив високий рівень наукової зрілості Шаповал А.В., визнавши, що вона успішно виконала індивідуальний навчальний і науковий план роботи. Було зазначено, що Шаповал А.В. працювала наполегливо над дисертацією, детально дослідила ІТ-сектор у країнах Центральної та Східної Європи, включаючи Україну. Дисертантка підкріпила дисертаційне дослідження економіко-математичним моделюванням і отримала результати, які сприяють розумінню розвитку й можливостей підвищення результативності сектору. Було відзначено, що здобувачкою Шаповал А.В. у процесі написання дисертаційної роботи, участі у конференціях, публікації наукових статей, була продемонстрована відданість принципам доброчесності та високим стандартам етики в науковому середовищі. Дисертаційна робота Шаповал А.В. є результатом самостійного дослідження, завершеною науковою працею, яка має наукову новизну, теоретичну і практичну цінність. Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні та відповідає усім встановленим вимогам.

ВИСНОВОК

міжкафедрального наукового семінару про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему:

**«Розвиток ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи в умовах фінансово-економічної нестабільності»
здобувачки ступеня доктора філософії
Шаповал Анастасії Віталіївни
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»**

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Актуальність дослідження розвитку ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи в умовах фінансово-економічної нестабільності надзвичайно висока через висхідну роль інформаційних технологій у сучасному світі та їх ролі у розвитку економік. Дисертаційна робота була виконана в рамках науково-дослідних програм кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова: «Аналіз розвитку національних фінансових систем в умовах глобальної нестабільності» (номер державної реєстрації 0116U006387) в рамках, якої дисертанткою було оцінено фактори, що впливають на показники діяльності підприємств та визначено вплив інвестицій на економічне зростання; «Фінансова політика як чинник соціально-економічного розвитку країн» (номер державної реєстрації 0121U113869), в рамках якої здобувачкою було досліджено стан інформаційно-технологічного сектору у країнах Центральної та Східної Європи, а також виявлено фактори, які впливають на результативність

підприємств цього сектору. Дисертаційній праці присвоєно наступний код універсальної десяткової класифікації УДК 339.9:004.9.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів виявляється в комплексному аналізі ІТ-сектора в Центрально-Східній Європі, включно з удосконаленням теоретичних та методичних засад дослідження факторів впливу на результативність підприємств цього сектору. Дисертаційне дослідження є продуктом особистого наукового здобутку, у якому містяться одержані автором наукові висновки, рекомендації та положення.

2. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Отримані результати дослідження у дисертації є належно обґрунтованими та достовірними. Ступінь достовірності проведених досліджень, висновків та рекомендацій забезпечено за допомогою використання відповідних методів дослідження та сучасної інформаційно-статистичної бази. Так, було використано морфологічний аналіз для уточнення понять та категорій, які використовуються в дослідженні. Системно-структурний підхід дозволив розглянути теоретичні та методичні аспекти існування й діяльності підприємств ІТ-сектора. Компаративний аналіз використовувався для визначення різниці між інформаційним і комунікаційним секторами як частин інформаційно-комунікаційного сектору у країнах Центральної та Східної Європи. Використання методів статистичного аналізу дозволило оцінити динаміку показників у ІТ-секторі. Економіко-математичні методи застосовувалися для виявлення та оцінки факторів впливу на результативність підприємств ІТ-сектору у країнах Центральної та Східної Європи, а також Україні.

Теоретичну і методологічну базу дисертаційної роботи становлять наукові праці провідних вчених, які розглядають сутність та роль інформаційно-технологічного сектору для Центральної та Східної Європи, а також фактори впливу на показники результативності підприємств сектору. Основу статистичних даних становлять матеріали баз даних, аналітичні звіти, публікації міжнародних організацій, а також статистичні бази країн Центральної та Східної Європи, бази даних Вільного університету Берліна й Регенсбурзького університету, періодичні видання та матеріали конференцій.

3. Наукова новизна результатів дисертації

Найбільш значимими науковими результатами, які висвітлені в дисертаційній роботі є наступні:

уперше:

- виявлено фактори впливу на показники результативності підприємств ІТ-сектору країн Центрально-Східної Європи, такі як освітня складова, оподаткування та робоча сила; ці фактори було виявлено на основі економіко-математичного моделювання, що дозволило запропонувати концептуальні засади розвитку ІТ-сектору в Україні в умовах євроінтеграції;

удосконалено:

- методичні підходи до виявлення факторів впливу на результативність підприємств ІТ-сектору на основі: проведення аналізу показників результативності підприємств ІТ-сектору, таких як дохід, прибуток й оборот; дослідження складових розвитку цих підприємств, що представлені складовою освіти, оподаткуванням й робочою силою; виявлення зв'язку між визначеними факторами та показниками результативності підприємств ІТ-сектору у Центральній та Східній Європі за допомогою економіко-математичного аналізу; впровадження оцінки економіко-математичної моделі залежності показника результативності підприємств інформаційно-технологічного сектору України, на основі тесту на пропущені змінні. Цей підхід дозволив розробити економіко-математичну модель виявлення факторів впливу на показники результативності підприємств ІТ-сектору в країнах Центрально-Східної Європи та Україні;

- підхід характеристики стану інформаційно-технологічного сектору в Україні на основі: 1) врахування розміру ІТ-підприємств; 2) дослідження змін та сучасного стану оподаткування суб'єктів господарювання ІТ-сектору; 3) аналізу показників робочої сили як кількості співробітників залучених до галузі, так і витратної складової підприємств на них; 4) розгляду показників освітньої складової розвитку у вигляді державних витрат на освіту та кількісних показників залучених осіб у навчання за галуззю; використання цього підходу дозволило отримати більш комплексну та деталізовану оцінку ситуації розвитку ІТ-сектору в Україні;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат сутності понять інформаційних технологій шляхом уточнення поняття «сектор інформаційних технологій», під яким розуміємо систему, яка базується на суб'єктах, що координують інтеграцію технологій для різних аспектів роботи з інформацією, включно з її збором, обробкою, передачею та модифікацією; на основі узагальнення досліджень сутності понять цифровізації та її інструментів як інформаційно-комунікаційних та інформаційних технологій було запропоновано уточнення дефініції поняття, яке полягає у визначенні цифровізації, що визначається як процес впровадження цифрових технологій з метою автоматизації й удосконалення бізнес-процесів для поліпшення комунікаційних каналів між бізнесом і споживачами, що передбачає застосування цифрових інновацій та технологій для реструктуризації управлінської структури підприємств та оптимізації залучення інвестицій в інноваційну діяльність;

- підхід до визначення факторів розвитку ІТ-сектору в умовах фінансово-економічної нестабільності на основі узагальнення теоретичних та емпіричних досліджень, що дозволило запропонувати основні складові розвитку інформаційно-технологічного сектору в країнах Центральної та Східної Європи: освітня складова, оподаткування, кадрова складова;

- аналіз динаміки й стану ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи на основі показників кадрової, освітньої та податкової складових його розвитку, що дозволило підтвердити важливу роль ІТ-сектору у розвитку економік країн регіону та виявити особливості його існування в кожній країні.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота містить наукові положення та нові теоретичні та практичні результати проведеного дослідження, які дозволять істотно впливати на розвиток сектору ІТ у країнах Центральної та Східної Європи, включаючи Україну. Зокрема, вони можуть стати основою для розробки та впровадження навчальних курсів у закладах вищої освіти, удосконалення освітнього процесу та неформальної освіти для ІТ-фахівців, для підвищення ефективності рішень в системі управління та оптимізації діяльності підприємств, удосконалення державної політики розвитку ІТ-сектору в Україні.

Результати дисертаційної роботи інтегровані у функціонування онлайн-школи «JustSchool», у діяльність ТОВ «Старк Шиппінг» й ТОВ «Білайт Софтвер», а також у роботу ТОВ «Галлі Лоджистікс».

Результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Одеського національного університету при викладанні дисциплін «Вступ до спеціальності» та «Світова економіка».

5. Оцінка структури та обсягу дисертації, її мови та стилю.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 283 сторінки. Основний текст роботи становить 228 сторінки. Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення, та оформленням відповідає вимогам МОН України та освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні відносини».

6. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

Дисертаційна робота була перевірена автоматизованим сервісом пошуку плагіату Unicheck. Результати перевірки зафіксовано в звіті від 12.04.2024. Отримано наступні результати: оригінальність – 96,99%, схожість – 3,01%. Запозичення, виявлені в роботі, є слушними і не являються плагіатом, робота незалежна та може бути рекомендована до захисту.

Інші факти недоброчесності рецензентами у процесі перевірки встановленими не були.

7. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

Результати дисертаційного дослідження представлені у наступних публікаціях:

Наукові фахові видання України

1. Sharoval, A.V., & Yakubovskiy, S.O. (2022). Investment component of transnationalization during COVID-19 pandemic on the example of international corporations. *The Actual Problems of Regional Economy Development*, 1(18). DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.18.147-157>. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні структурних змін в інвестиціях компаній, що займаються дослідженнями та розробками, для розуміння переорієнтації діяльності та впливу їх витрат на ефективність діяльності цих компаній.*

2. Sharoval, A.V., & Yakubovskiy, S.O. (2023). The impact of specific factors on the revenue of the IT sectors in Poland and the Czech Republic. *Actual Problems of International Relations*, 154, 82–93. DOI: <https://doi.org/10.17721/apmv.2023.1.154.82->

93. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні секторів ІТ в Польщі та Чехії та виявлення основних факторів впливу на дохід сектору ІТ. Здобувачем представлено групи факторів, що впливають на ІТ-сектор досліджених країн.*

3. Shapoval, A.V., & Yakubovskiy, S.O. (2024). The factors of development of the IT-sector in times of economic instability: the example of Hungary and Bulgaria. *Entrepreneurship and innovation*, 30, 107–115. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/30.17>. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні секторів ІТ в Угорщині та Болгарії та виявленні основних факторів впливу на оборот сектору ІТ. Здобувачем представлено групи факторів, що впливають на ІТ-сектор досліджених країн.*

4. Shapoval, A.V. (2024). Study of the general situation of IT in Ukraine in determining the factors influencing the economic performance of the segment. *Odesa National University Herald. Economy*, 29, 1(99), 41–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-99-7>

Статті у періодичних наукових виданнях проіндексованих у базі Scopus

5. Dominese, G., Shapoval, A.V., Pichugina, J.V., & Yakubovskiy, S.O. (2022). The Impact of Tax Rates on the Economic Performance of IT Companies: The Case of Moldova and Romania. *Journal Transition Studies Review*, 29(2). DOI: <https://doi.org/10.14665/1614-4007-29-2-007>. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні секторів ІТ в Молдові та Румунії, з подальшим визначенням впливу податкових ставок, на основі аналізів регресійного та авторегресійного тестів, на прибуток сектору ІТ.*

Статті у періодичних наукових виданнях проіндексованих у базі Scopus, Q3

6. Yakubovskiy, S., Dominese, G., Rodionova, T., & Shapoval, A. (2021). Impact of Transnational Corporations Activity on the Economic Development of Ukraine. *Journal Transition Studies Review*, 28(1), 121-134. DOI: <https://doi.org/10.14665/1614-4007-28-1-009>. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні підприємств в Україні, визначенні індексу транснаціоналізації, пропозиції рекомендації щодо змін податкової політики, створення бази даних для інвесторів.*

Інші публікації, що відображають основні результати дисертації

7. Шаповал, А.В., & Якубовський, С.О. (2020). НДДКР як основа зростання багатонаціональних підприємств. *Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка*. Київ: Центр учбової літератури, 167–183. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні витрат на НДДКР як фактору зростання показника продажів корпорацій на прикладі великих корпорацій за допомогою регресійного аналізу, а також дослідження інвестицій в НДДКР в Україні.*

8. Шаповал, А.В., & Якубовський, С.О. (2022). Роль транснаціональних корпорацій у вирішенні глобальних проблем сучасності. *Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів*. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 298–314. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні діяльності підприємств, їх витрат на НДДКР як одну з головних складових розвитку та допомоги у вирішенні глобальних проблем.*

Праці які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Shapoval, A.V., & Yakubovskiy, S.O. (2022) The Impact of State Support on the Economic Performance of Companies ICT Sector. *2022 IEEE 9th International Conference on Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S&T)*, 359-363. DOI: <https://doi.org/10.1109/PICST57299.2022.10238494>. *Особистий внесок здобувача полягає у дослідженні впливу податкової політики на показники результативності підприємств сектору ІКТ, проведення тестування гіпотез впливу за допомогою використання регресійно-кореляційного аналізу.*

10. Шаповал, А.В. (2021). Компанії США та ЄС як посередники співпраці між країнами. *Соціально-економічний та політичний розвиток в умовах європейської інтеграції. Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*, 67-69

11. Шаповал, А.В. (2022). Стан іноземних інвестицій в Україні в умовах війни. *Соціально-економічний та політичний розвиток країн у сучасних умовах: збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*, 100–102

12. Шаповал, А.В. (2023). Переїняття досвіду країн ЦСЄ для розвитку українського ІТ-сектору. *Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції «Зовнішні та внутрішні аспекти фінансової безпеки України: виклики та перспективи». Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин*, 175–176

13. Шаповал, А.В. (2023). Загальний огляд впливових факторів на ефективність ІТ-сегмента в Україні. *Творчий внесок професора Антона Філіпенка у навчально-науковий процес економічних спеціальностей вищих навчальних закладів України: матеріали наукового симпозиуму. Київський національний університет імені Тараса Шевченка*, 180–181

8. Апробація основних результатів дослідження.

Основні результати дисертаційного дослідження були представлені та обговорені на засіданнях кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова у період 2020-2024 років. Крім того, основні результати дослідження були представлені на міжнародних науково-практичних, науково-теоретичних конференціях й симпозиумах: «Соціально-економічний та політичний розвиток в умовах європейської інтеграції» (Одеса, 2021 р.), «Problems of Infocommunications. Science and Technology» (Харків, 2022 р.), «Соціально-економічний та політичний розвиток країн у сучасних умовах» (Одеса, 2022 р.), «Зовнішні та внутрішні аспекти фінансової безпеки України: виклики та перспективи» (Київ, 2023 р.), «Творчий внесок професора Антона Філіпенка у навчально-науковий процес економічних спеціальностей вищих навчальних закладів України» (Київ, 2023 р.).

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шаповал Анастасії Віталіївни на тему «Розвиток ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи в умовах фінансово-економічної нестабільності».

2. Констатувати, що дисертація Шаповал Анастасії Віталіївни за своїм науковим рівнем, новизною отриманих результатів, теоретичним та практичним значенням, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам, що пред'являють до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

3. Наукові результати дисертації висвітлено у 13 наукових публікаціях, з них 6 безпосередньо відповідають вимогам чинного законодавства для здобуття ступеня доктора філософії: 4 статті представлені у наукових фахових виданнях України, 2 статті у науково-періодичних виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз Scopus (Q3, Q4). Крім того, 2 розділи монографій (в співавторстві), та 5 публікацій апробаційного характеру.

4. Рекомендувати дисертацію Шаповал Анастасії Віталіївни «Розвиток ІТ-сектору в країнах Центральної та Східної Європи в умовах фінансово-економічної нестабільності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії, з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» для подання до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Результати голосування щодо затвердження Висновку та рекомендації до захисту дисертації:

За	12	(дванадцять)
Проти	-	(немає)
Утримались	-	(немає)

Головуючий на міжкафедральному науковому семінарі

доктор економічних наук, доцент,
завідувачка кафедри економіки та
підприємництва
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
Ірина ЛОМАЧИНСЬКА

Секретар кафедри

старший викладач кафедри
світового господарства і
міжнародних економічних відносин
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
Микола КИРИЧЕНКО

Підпис громад. Ірини Ломачинської
посада зав. кафедр
ЗАВІРЯЮ:
Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова
Запорожченко О. В.